

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

เมื่อครั้งโบราณงานศิลปวัฒนธรรมทั้งด้านนาฏดุริยางค์ และช่างศิลป์ได้รับการอุปถัมภ์อยู่ภายใต้พระบารมีพระมหากษัตริย์พระบรมวงศานุวงศ์ หรือได้รับการอนุเคราะห์จากขุนนางผู้ใหญ่ คหบดีรวมทั้งนักบวชต่อมาเมื่อมีการสถาปนากรมศิลปากรขึ้นเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอด สร้างสรรค์ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม จึงได้จัดตั้งสถานศึกษานาฏดุริยางค์ ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็น โรงเรียนศิลปากรแผนกนาฏดุริยางค์ โรงเรียนสังคีตศิลป์ โรงเรียนนาฏศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ตามลำดับส่วนการจัดการศึกษาด้านช่างศิลป์ได้จัดตั้งสถานศึกษาในชื่อโรงเรียนประณีตศิลป์ และเป็นวิทยาลัยช่างศิลป์ ต่อมาตามลำดับ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ มีการจัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกรมศิลปากรตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการยกระดับการศึกษาวิชาเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรมให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญา และอาศัยความตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ทำให้วิทยาลัยนาฏศิลป์ และวิทยาลัยช่างศิลป์ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคทั้ง ๑๕ วิทยาลัยมารวมอยู่ด้วย ส่งผลให้สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากร

ความหมาย เครื่องหมาย และสีประจำ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

“สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์” เป็นนามพระราชทานที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานแก่สถาบัน ซึ่งหมายถึง สถาบันผลิตบัณฑิตทางศิลปะแห่งความเจริญ เป็นการยกระดับการศึกษาด้านดุริยางคศิลป์ และช่างศิลป์ เพื่อนำศิลปะมาพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศไทย

เครื่องหมายของสถาบันฯ เป็นรูปพระพิฆเนศวรประทับนั่งในลักษณะเฉียงเล็กน้อยในกรอบวงกลม ด้านบนมีลวดลายไทยยกสูง ด้านล่างกรอบเป็นแถบเรียบพื้น ภายในมีชื่อ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

สี่ประจำสถาบัน

สี่เขียว

สี่ประจำคณะศิลปวิจิตร

สี่ชมพู

สี่ประจำคณะศิลปนาฏดุริยางค์

สี่แสด

สี่ประจำคณะศิลปศึกษา

สี่ฟ้า

ความหมายของตราประจำสถาบัน

พระคเณศเป็นเทพเจ้าของอินเดีย นับถือกันว่าเป็นเทพเจ้าแห่งศิลปะวิทยาการทั้งปวง ซึ่งหมายรวมถึงความเป็นเจ้าแห่งสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ความกล้าหาญ

ตลอดจนเป็นผู้พิทักษ์ไว้ซึ่งความยุติธรรมนอกจากนี้ชาวฮินดูยังคงให้ความสำคัญกับพระคเณศในฐานะเป็นเทพประจำความขัดข้องและเป็นผู้อำนวยความสะดวกสำเร็จให้แก่กิจการต่างๆ อีกด้วย ดังนั้นพระคเณศจึงได้นามเฉพาะว่า “ วิฆเนศวร ” หมายถึงผู้เป็นใหญ่ในความขัดข้องหรืออุปสรรค และ “ สิทธิดา ” หมายถึงผู้อำนวยความสะดวก ด้วยเหตุที่พระคเณศมีคุณสมบัติและความสำคัญดังกล่าว ชาวฮินดูจึงคติเชื่อกันว่าเมื่อจะประกอบพิธีกรรมในลัทธิศาสนา หรือศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาการต้องกล่าวคำไหว้บูชาต่อพระคเณศก่อน เพื่อให้ปลอดภัยรอดพ้นจากความขัดข้องหรืออุปสรรคทั้งปวง ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้เกิดความสำเร็จลุล่วงด้วยดีในกิจการต่างๆ

ลักษณะของพระคเณศ มีรูปร่างเป็นมนุษย์ มีเศียรเป็นช้าง มีงาเดียว (บางรูปงาหักข้างขวาหรือซ้ายก็มี) เตี้ย พุงพลุ้ย หนุ่ย นิสัยแสด (บางตำราว่าผิวเหลือง นุ่งห่มแสด ตามปกติมี ๔ กร) (บางตำราว่ามี ๖ หรือ ๘) ถืองาช้าง บ่วงบาศ งาหัก และขนมโมทก (ขนมต้ม) บางตำราว่าถืออาวุธ และวัตถุแตกต่างกัน เช่น ถูขาม ขนมโมทก หม้อน้ำ ดอกบัว ผลส้ม สังข์ จักร หลาว ธนู คุกทา ขวาน ลูกประคำ ภู ผลทับทิม หัวผักกาด เหล็กจาร และสมุดหนังสือ เป็นต้น

ดวงตราประจำกรมศิลปากร เป็นดวงตราที่มีศูนย์กลางกว้าง ๕ เซนติเมตร ลายกลางเป็นพระคเณศประทับบนลวดลายกระหนก ลักษณะคล้ายเมฆ องค์พระคเณศในวงกลมมีรัศมีเหนือพระเศียร งาช้างขวาหัก สวมสังวาลนาค พระหัตถ์ซ้ายบนถือห้วงบาศ พระหัตถ์ขวาล่างถืองาที่หัก พระบาทซ้ายอยู่ในลักษณะขัดสมาธิ พระบาทขวาห้อยลงในวงกลมที่ล้อมรอบนั้นมีดวงแก้ว ๗ ดวง หมายถึง ศิลปวิทยา ๗ อย่าง ซึ่งอยู่ในขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมศิลปากร คือ ช่างปั้น จิตรกรรม ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ วาทยการ สถาปัตยกรรม อักษรศาสตร์

พระเชณศ ดวงตราประจำกรมศิลปากรนี้ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดี
กรมศิลปากรขณะนั้น ได้ให้พระพรหมวิจิตรเป็นผู้ออกแบบร่างด้วยดินสอ และให้นายปลิว จั่นแก้ว
เป็นผู้ลงเส้นหมึก และมีการประกาศใช้ ดวงตรานี้เป็นตราประจำกรมศิลปากร ตั้งแต่วันที่ ๑๓
ตุลาคม ๒๔๘๐ เป็นต้นมา

วิจิตร ๐๐ วิจิตร ๐๐ วิจิตร ๐๐ วิจิตร ๐๐